

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym oraz prawa do powiadomienia osoby trzeciej o zatrzymaniu

COM(2011) 326 wersja ostateczna – 2011/0154 (COD)

(2012/C 43/11)

Samodzielny sprawozdawca: **Edouard DE LAMAZE**

Dnia 1 września 2011 r. Rada, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącej prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym oraz prawa do powiadomienia osoby trzeciej o zatrzymaniu

COM(2011) 326 wersja ostateczna – 2011/0154 (COD).

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 8 listopada 2011 r.

Na 476. sesji plenarnej w dniach 7–8 grudnia 2011 r. (posiedzenie z 7 grudnia 2011 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 181 do 3 – 10 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES bardzo pozytywnie ocenia zasadnicze propozycje omawianej dyrektywy. Przyjęcie aktu prawnego uwzględniającego najnowszy dorobek Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie prawa do obrony stanowiłoby niewątpliwie krok naprzód, jeśli chodzi zarówno o wymóg dotyczący pewności prawa, jak i o zagwarantowanie prawa do obrony w poszczególnych państwach członkowskich.

1.2 Czynna pomoc swobodnie wybranego adwokata od samego początku postępowania karnego to gwarancja sprawiedliwego procesu. EKES podziela troskę Komisji: trzeba zapewnić skuteczność prawa do takiej pomocy.

1.3 Z tego też względu oraz biorąc pod uwagę, że określone we wniosku zasady wydają się daleko idące, EKES wyraża zaniepokojenie trudnościami, jakie będą się wiązały z wprowadzeniem tych zasad w życie.

1.4 EKES wyraża głębokie ubolewanie, że odroczone opracowanie instrumentu dotyczącego pomocy prawnej, która to kwestia w harmonogramie działań Rady łączyła się z kwestią dostępu do adwokata, jako że może to narazić na szwank skuteczność ustanawianych praw.

1.5 Ambitny cel wniosku dotyczącego dyrektywy polega przede wszystkim na tym, że rozszerza on prawo dostępu do adwokata na osoby podejrzane.

1.5.1 Wprawdzie w istocie chodzi o to, by omawiane prawa przysługiwały z chwilą pozbawienia wolności, niemniej EKES stwierdza, że w imię zasady dobrej wiary, która przyświeca dprawdy, każdej osobie przesłuchiwanej powinno przysługiwać prawo do obecności adwokata, skoro tylko rozpoczyna się przeciwko niej postępowanie karne.

1.5.2 Wydaje się zatem logiczne, by z tytułu prawa do nieoskarżania samych siebie, osoby, przeciwko którym toczy się postępowanie, miały dostęp do adwokata, bez którego obecności same tylko ich zeznania nie mogą służyć do uzasadnienia ich wyroku skazującego.

1.5.3 W tym kontekście EKES przychyliłaby się do zmiany terminologii, która polegałaby na zastąpieniu określenia „osoba podejrzana” formułą „osoba, przeciwko której toczy się postępowanie”, zważywszy że zaletą takiego ujęcia jest zmniejszenie stopnia niepewności i subiektywizmu.

1.6 Ambitny cel wniosku dotyczącego dyrektywy polega także na tym, że umacnia on prawo dostępu do adwokata, który będzie odgrywał czynną rolę u boku osoby, której pomaga, w szczególności podczas przesłuchań.

1.7 Zdaniem EKES-u prawo dostępu do adwokata, w formie przewidzianej we wniosku dotyczącym dyrektywy, daje się pogodzić z wymogami czynności dochodzeniowych, a nawet może, przyczyniając się do zagwarantowania dopuszczalności zebranych dowodów, ułatwić prawidłowy przebieg postępowania karnego, pod warunkiem że spełnione zostaną pewne warunki:

1.7.1 Z jednej strony pod warunkiem, że w dyrektywie:

— zostanie przewidziane, że adwokat ma prawo być obecny przy czynnościach dochodzeniowych lub dowodowych, w których przypadku obecność danej osoby jest wymagana tylko wtedy, gdy zachodzi taka konieczność ze względu na poszanowanie prawa do obrony;

— zostanie przewidziany rozsądny termin, po którego upływie służby dochodzeniowe będą mogły podejmować działania bez obecności adwokata, pod warunkiem że zostanie potwierdzone, iż został on odpowiednio poinformowany;

- zostanie przewidziane, że każde państwo członkowskie ustala rozsądny czas trwania i częstotliwość rozmów adwokata z klientem, które powinny się odbywać przynajmniej przed każdym przesłuchaniem;
- zostanie przewidziane, że każde państwo członkowskie może wdrożyć procedury stanowiące odstępstwo od pewnych ustalonych zasad, na etapie zarówno dochodzenia, jak i oskarżenia, zwłaszcza jeśli czyny o niewielkiej szkodliwości, należące do powszechnych form przestępczości, nie są kwestionowane ani nie dają się zakwestionować;
- zostanie przypomniane, że adwokatów obowiązuje tajemnica dochodzenia;
- zostanie przewidziane „prawo do powiadomienia” (fr. *faire aviser*) osoby trzeciej lub konsulatu, zamiast prawa do kontaktowania się (*communiquer avec*) z nimi [uwaga tłumacza: w wersji polskiej wniosku dotyczącego dyrektywy czasownik „*communiquer avec*” tłumaczony jest dwojako: jako „powiadomić” bądź jako „skontaktować się”].

1.7.1.1 Służby dochodzeniowe powinny koniecznie mieć kontrolę nad czasem i przebiegiem czynności dochodzeniowych.

1.7.1.2 W każdym wypadku EKES uważa, że należy przewidzieć odstępstwo w razie dającego się przewidzieć zakłócenia prawidłowego przebiegu dochodzenia.

1.7.2 Pod warunkiem – z drugiej strony – że państwa przewidzą wdrożenie struktur doraźnej pomocy umożliwiających natychmiastowy dostęp do adwokata, w wypadku gdy swobodnie wybrany adwokat nie jest dostępny od razu.

1.8 Wreszcie, w trosce o zapewnienie równowagi, EKES wnosi, by Rada określiła wytyczne mające na celu zagwarantowanie lepszego poszanowania praw ofiar wobec nowych praw przyznanych obronie. Ofiary powinny bowiem móc korzystać z obecności adwokata, kiedy są przesłuchiwane przez służby dochodzeniowe, tym bardziej zaś kiedy uczestniczą w konfrontacji z osobami oskarżonymi, którym takie prawo przysługuje.

2. Kontekst i treść wniosku dotyczącego dyrektywy

2.1 Rada uznała, że dotychczas na szczeblu europejskim nie zrobiono wystarczająco dużo dla ochrony praw podstawowych osób w postępowaniu karnym. W dniu 30 listopada 2009 r. Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych przyjęła rezolucję dotyczącą harmonogramu działań mających na celu umocnienie tych praw. W harmonogramie tym, który został dołączony do programu sztokholmskiego, wnosi się, by Komisja przedłożyła wnioski ustawodawcze w sprawie następujących środków:

- A) prawo do uzyskania tłumaczeń pisemnych i ustnych,
- B) informowanie o prawach i o zarzutach,
- C) prawo dostępu do adwokata i uzyskania pomocy prawnej,

D) kontakt z rodziną, pracodawcą i organami konsularnymi,

E) specjalne zabezpieczenia dla osób podejrzanych lub oskarżonych wymagających szczególnego traktowania.

2.2 Pierwszym krokiem było przyjęcie dyrektywy 2010/64/UE w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego (środek A).

2.3 Drugim krokiem będzie dyskutowana obecnie dyrektywa dotycząca prawa do informacji⁽¹⁾, która określi minimalne normy w zakresie prawa do informacji o prawach i o zarzutach, a także prawa dostępu do akt sprawy (środek B).

2.4 Omawiany tutaj wniosek dotyczący dyrektywy odpowiada trzeciemu środkowi tego pakietu legislacyjnego. Odzwierciedla on decyzję Komisji o tym, by łącznie rozpatrywać kwestie prawa dostępu do adwokata i prawa do powiadomienia (D). Opracowanie instrumentu w sprawie pomocy prawnej, która w harmonogramie działań Rady łączyła się z kwestią dostępu do adwokata, zostało odłożone na późniejszy termin (2013). Podobnie jak w przypadku wcześniejszych środków, Komisja postanowiła, by prawa te przysługiwały osobom zatrzymanym na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

2.5 Omawiany wniosek dotyczący dyrektywy zmierza do tego, by zapewnić stosowanie Karty praw podstawowych UE – zwłaszcza zaś jej artykułów 4, 6, 7 i 47 – na podstawie artykułów 3 i 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, dotyczących w szczególności zakazu złego traktowania oraz prawa dostępu do adwokata, zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

2.6 Wniosek przewiduje, by każda osoba podejrzana lub oskarżona miała jak najszybszy dostęp do adwokata. Niezależnie od tego, czy dana osoba jest pozbawiona wolności, czy nie, dostęp do adwokata musi zostać jej przyznany przy przesłuchaniu (artykuł 3).

2.6.1 Adwokat czynnie uczestniczy (zadając pytania, składając oświadczenia) w przesłuchaniach i rozprawach i ma prawo do obecności przy wszelkich czynnościach dochodzeniowych lub dowodowych, w przypadku których obecność osoby podejrzanej lub oskarżonej jest wyraźnie wymagana lub dozwolona przepisami, chyba że dowody, które mają być zebrane, mogłyby zostać zmienione, usunięte lub zniszczone wskutek zwłoki wynikającej z oczekiwania na adwokata. Adwokat ma dostęp do miejsca zatrzymania w celu sprawdzenia warunków pozbawienia wolności (artykuł 4).

2.7 Wniosek przewiduje również prawo do powiadomienia osoby trzeciej lub konsulatu po aresztowaniu (artykuły 5 i 6) w celu poinformowania ich o zatrzymaniu.

⁽¹⁾ Dz. U. C 54 z 19.2.2011, s. 48–50.

2.8 Tylko wyjątkowe okoliczności mogą uzasadniać odstępstwo od zastosowania praw ustanowionych we wniosku dotyczącym dyrektywy (artykuł 8). Decyzja, podejmowana przez organ sądowy, musi być podjęta w trybie indywidualnym i nie może opierać się wyłącznie na kryterium powagi przestępstwa.

3. Uwagi ogólne

3.1 EKES pozytywnie ocenia nowe ukierunkowanie polityki, którego oznaką jest przyjęty przez Radę 30 listopada 2009 r. harmonogram działań mający na celu umocnienie praw podstawowych w postępowaniu karnym.

3.2 Wpisując się w ciągłość ewolucji orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, rozpatrywany wniosek określa wprowadzie przepisy minimalne (państwa członkowskie mają swobodę wykroczenia poza nie), jednak w istocie zmierza do „odgórnego” ujednoczenia krajowych postępowań karnych.

3.3 Ustawodawstwa krajowe wciąż jeszcze w bardzo różnym stopniu zapewniają poszanowanie prawa do obrony. Ustanowienie wspólnych norm mających zastosowanie w całej Unii jest niezbędne do utworzenia wspólnego obszaru praw i umocnienia wzajemnego zaufania między krajowymi organami sądowymi. EKES przywiązuje szczególną wagę do osiągnięcia tych celów, które są zarazem koniecznym warunkiem i konsekwencją swobodnego przepływu osób.

3.4 EKES podkreśla ponadto, że należy pilnie ograniczyć liczbę sporów prawnych hamujących pracę Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które pociągają za sobą kary finansowe dla państw.

3.5 EKES pragnie jednak przypomnieć, że przepisy te będą mogły zostać zastosowane i w pełni wdrożone tylko wówczas, gdy będą uwzględniać różnice między tradycjami i systemami prawnymi państw członkowskich (procedury oskarżenia lub dochodzenia), zgodnie z art. 82 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Jego zdaniem aspekt ten należałoby rozpatrzyć gruntowniej.

3.6 W kwestii metody oraz kalendarza prac legislacyjnych

3.6.1 EKES nie jest pewien, czy fakt, że łącznie rozpatruje się kwestie prawa dostępu do adwokata i prawa do powiadomienia osoby trzeciej, przynosi dodatkową korzyść. Ściśle rzecz biorąc, to drugie prawo nie wiąże się z zapewnieniem poszanowania prawa do obrony.

3.6.2 EKES ubolewa natomiast, że prawo dostępu do adwokata:

— nie zostało powiązane z prawem do informacji w postępowaniu karnym (B);

— zostało potraktowane niezależnie od kwestii pomocy prawnej, która w harmonogramie działań Rady była z nim połączona.

3.6.3 EKES wprowadzie rozumie racje związane z odroczeniem prac nad instrumentem dotyczącym pomocy prawnej, jednak kwestionuje decyzję Komisji o tym, by ustalić zasady, zanim przewidziane zostaną środki finansowe na ich wprowadzenie w życie. O ile skutki finansowe same w sobie nie mogą usprawiedliwiać naruszenia artykułu 6 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, rozumianego zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, to jednak może to narazić na szwank skuteczność ustanawianych praw.

3.6.4 EKES jest tym bardziej zaniepokojony tą sytuacją, że – jak się wydaje – w towarzyszącej wnioskowi w sprawie dyrektywy ocenie skutków zbyt nisko oszacowano koszty związane z wdrożeniem dyrektywy.

3.6.5 EKES zastanawia się w szczególności nad sposobami finansowania – w ramach wykonywania europejskiego nakazu aresztowania – dostępu do dwóch adwokatów (jednego w wydającym państwie członkowskim, drugiego w państwie członkowskim wykonującym), przy czym nie kwestionuje zasadności samego takiego postanowienia.

3.7 W kwestii meritum

3.7.1 Prawo dostępu do adwokata rozszerzone na osoby podejrzane (artykuły 2 i 3)

3.7.1.1 Zasadnicza nowość wniosku dotyczącego dyrektywy polega na tym, że obejmuje on prawem dostępu do adwokata także osoby podejrzane.

3.7.1.2 Ostatnie zmiany w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka są obecnie przedmiotem interpretacji niekiedy wzajemnie sprzecznych; EKES uważa, że dostęp do adwokata powinien być rozumiany jako rzeczywista możliwość istniejąca już od momentu pozbawienia wolności.

3.7.1.3 Odstępstwa są dopuszczalne tylko wtedy, gdy przeciwko osobie przesłuchiwanej toczy się postępowanie i osoba ta, tym samym, zgodnie z zasadą dobrej wiary mającą prymat w dochodzeniu prawdy, nie może już być przesłuchiwana jako zwykły świadek i ma prawo do tego, by wspierał ją adwokat.

3.7.1.4 Wydaje się, że takie ujęcie pozostaje w zgodności z niedawnymi zmianami w orzecznictwie.

3.7.2 Treść prawa dostępu do adwokata (artykuł 4)

3.7.2.1 Aktywny udział adwokata w przesłuchaniach (ust. 2)

3.7.2.1.1 EKES docenia, że we wniosku dotyczącym dyrektywy kładzie się nacisk na skuteczny charakter pomocy adwokata, który podczas przesłuchań i rozpraw będzie mógł zadawać pytania, domagać się wyjaśnień oraz składać oświadczenia. Mając na względzie specyfikę różnych systemów prawnych, EKES uważa, że zasady wykonywania tych praw mogłyby zostać określone przez poszczególne państwa członkowskie.

3.7.2.1.2 Jego zdaniem warto byłoby również przewidzieć, że adwokat ma możliwość zażądać, aby jego uwagi zostały dołączone do protokołu przesłuchania, a to w celu uniknięcia wszelkich problemów ze służbami dochodzeniowymi.

3.7.2.1.3 EKES zwraca jednak uwagę, że w przypadku podejrzanych – jeśli określenie „podejrzany” ma zostać zachowane – pomoc adwokata będzie wiązała się z trudnościami praktycznymi, w szczególności z trudnością dotyczącą przekazywania akt sprawy w czasie rzeczywistym⁽²⁾. W przypadku wszystkich spraw o powszechne drobne wykroczenia służby dochodzeniowe nie mają bowiem dostępu do akt sprawy przed zatrzymaniem oskarżonego.

3.7.2.2 Prawo adwokata do obecności przy wszelkich czynnościach dochodzeniowych lub dowodowych podejmowanych w obecności oskarżonego (ust. 3)

3.7.2.2.1 Prawo to stanowi wprawdzie niezaprzeczalny postęp w dziedzinie poszanowania prawa do obrony, należy wszakże – zdaniem EKES-u – dokonać rozróżnienia między rodzajami czynności. W przypadku przeszukania oskarżony powinien móc skorzystać z pomocy adwokata.

3.7.2.2.2 Natomiast jeśli chodzi o czynności techniczne i naukowe (odciski palców, pobieranie substancji z ciała ludzkiego itp.), w których przypadku adwokat nie ma żadnych szczególnych kompetencji, EKES uważa, że prawo to nie wnosiłoby żadnej wartości dodanej. W takiej sytuacji mógłby wystarczyć podpisany przez daną osobę formularz informujący ją o konsekwencjach związanych z jej odmową.

3.7.2.2.3 EKES jest jednak świadomy ograniczeń, jakie prawo to może nałożyć na przebieg dochodzenia. Jego zdaniem jest sprawą o podstawowym znaczeniu, aby nie szkodzić prawidłowemu przebiegowi dochodzenia. Dowody powinny być gromadzone jak najszybciej, co zresztą leży w interesie samego podejznanego. EKES sugeruje, by w dyrektywie przewidziano termin, po upływie którego służby dochodzeniowe będą mogły podejmować działania pomimo nieobecności adwokata, pod warunkiem że zostanie potwierdzone, iż został on odpowiednio poinformowany.

3.7.2.2.4 EKES uważa, że tylko w pewnych przypadkach, kiedy nie będzie to mogło wpłynąć na bezstronność postępowania, w gestii sądów krajowych mogłoby leżeć decydowanie o ewentualnej dopuszczalności elementów dowodowych uzyskanych pod nieobecność adwokata.

3.7.2.3 Rozmowy adwokata z klientem (ust. 5)

3.7.2.3.1 Wprawdzie czas trwania i częstotliwość rozmów z adwokatem powinny być wystarczające, jednakże fakt, że nie wprowadzono w tym względzie żadnych ograniczeń poza

tym, że ewentualne ograniczenia nie mogą „utrudniać korzystania z prawa do obrony” (sformułowanie mgliste i subiektywne), będzie zdaniem EKES-u źródłem sporów między adwokatami a służbami policji.

3.7.2.3.2 EKES zastanawia się bowiem nad kwestią ilości czasu niezbędnego do wykonania wspomnianych praw (opinia adwokata, jego faktyczna obecność, zapoznanie się z aktami sprawy, rozmowy z klientem, udział w przesłuchaniach i w niektórych czynnościach dochodzeniowych itp.) w ograniczonych czasowo ramach dochodzenia, które trwa zbyt krótko, aby możliwe było skuteczne wykonywanie tych praw.

3.7.2.3.3 EKES uważa za konieczne, by przewidzieć, że każde państwo członkowskie ustala rozsądny czas trwania i częstotliwość rozmów adwokata z klientem, tak aby uniknąć zakłócenia prawidłowego przebiegu dochodzenia, a zarazem umożliwić skuteczne wykonywanie omawianych praw. Jest zdania, że rozmowa taka powinna się odbywać przynajmniej przed każdym kolejnym przesłuchaniem.

3.7.2.4 Warunki zatrzymania (ust. 4)

3.7.2.4.1 Nie trzeba dowodzić, że warunki zatrzymania wpływają na osobę pozbawioną wolności. Z oczywistych względów związanych z godnością osoby ludzkiej EKES podkreśla, że należy pilnie przeznaczyć niezbędne fundusze na poprawę tych warunków. Uważa on, że zadaniem adwokata nie jest „kontrolowanie” warunków zatrzymania danej osoby, natomiast można by przewidzieć przepis określający, że adwokat „sprawdza”⁽³⁾ te warunki i może zażądać, aby jego uwagi zostały odnotowane w protokole. EKES proponuje, by przewidziano zapis, zgodnie z którym adwokat powinien jak najprędzej mieć dostęp do miejsca zatrzymania.

3.7.2.5 Zasada swobodnego wyboru adwokata

3.7.2.5.1 Prawo dostępu do adwokata nie może być rozumiane w oderwaniu od logicznie z niego wynikającej zasady swobodnego wyboru adwokata, zgodnie z art. 6 ust. 3 lit. c) europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Stwierdzając, że we wniosku dotyczącym dyrektywy nie wspomina się o tej zasadzie, EKES proponuje, by ją przywołać. Można by przewidzieć odstępstwo w kwestiach terroryzmu i przestępczości zorganizowanej, z którego korzystano by na wniosek organu sądowego; w takich sytuacjach adwokata mogłyby wyznaczać odpowiednie organy adwokatury.

3.7.2.5.2 Z myślą o wdrożeniu zasady swobodnego wyboru adwokata, w przyszłym instrumencie dotyczącym pomocy prawnej będzie należało przewidzieć, że koszty działań każdego adwokata europejskiego będą mogły zostać pokryte z tytułu pomocy prawnej.

⁽²⁾ Artykuł 7 wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym określa, że każdy podejrzany lub oskarżony bądź jego adwokat mają dostęp do akt sprawy.

⁽³⁾ Określenie to zdaje się wierniej odpowiadać angielskiemu „to check up”.

3.7.2.5.3 Aby zagwarantować skuteczność praw ustanawianych dyrektywą, EKES wnosi, by państwa członkowskie pilnie rozważyły wdrożenie struktur doraźnej pomocy umożliwiających natychmiastowy dostęp do adwokata w wypadku, gdy swobodnie wybrany adwokat nie jest dostępny od razu.

3.7.2.6 Tajemnica dochodzenia

3.7.2.6.1 EKES pragnie przypomnieć, że adwokatów obowiązuje tajemnica dochodzenia. Jego zdaniem obowiązek ten przyczyni się do zagwarantowania, że wzmocnienie praw ustanawianych we wniosku dotyczącym dyrektywy nie narazi na szwank prawidłowego przebiegu dochodzenia.

3.7.3 Prawo do powiadomienia osoby trzeciej (artykuły 5 i 6)

3.7.3.1 EKES zgadza się, że należy zagwarantować możliwość powiadomienia osób trzecich, jednak zarazem pragnąłby, aby uniknięto ryzyka, że prawo do powiadomienia wywrze negatywny wpływ bezpośrednio na przebieg dochodzenia. W związku z tym EKES zaleca następujące sformułowanie: „prawo do powiadomienia” lub „uprzedzenia” osoby trzeciej bądź konsulatu [por. uwagę tłumacza do punktu 1.7.1 tiret szóste].

3.7.4 Zakres zastosowania (artykuł 2) i odstępowstwa (artykuł 8)

3.7.4.1 Obawiając się nadmiernej formalizacji postępowań karnych mogącej zagrozić skuteczności dochodzenia, EKES uważa, że należy pozostawić każdemu państwu członkowskiemu możliwość wdrożenia procedur stanowiących odstępstwo od pewnych ustalonych zasad, zarówno w fazie dochodzenia, jak i oskarżenia, zwłaszcza jeśli czyny o niewielkiej szkodliwości, należące do powszechnych form przestępczości, nie są kwestionowane ani nie dają się zakwestionować.

3.7.4.2 Mając na względzie, że przede wszystkim nie należy narażać na szwank prawidłowego przebiegu dochodzenia, EKES sugerowałby w każdym razie, aby ustanowiono odstępstwo w wypadku dającego się przewidzieć zakłócenia prawidłowego przebiegu dochodzenia. Proponuje, by w tym duchu zmienić artykuł 8 lit. a) (por. „Uwagi szczegółowe” poniżej).

4. Uwagi szczegółowe

4.1 W całym tekście wniosku należy zastąpić określenie „osoba podejrzana lub oskarżona” formułą „osoba, przeciwko której toczy się postępowanie”.

4.2 Art. 3 ust. 1 lit. a): Po słowie „przesłuchania” dodać „lub rozpraw”.

4.3 Art. 4 ust. 1: Zastąpić słowo „reprezentującym” przez „wspomagającym”.

4.4 Art. 4 ust. 2: Następująco uściślić brzmienie: „wszelkich przesłuchań i rozpraw z udziałem osoby, przeciwko której toczy się postępowanie” i dodać: „oraz wnieść o dołączenie swoich uwag do protokołu”.

4.5 Art. 4 ust. 4: Zastąpić słowo „kontrolować” przez „sprawdzić”; przed słowem „dostęp” dodać określenie „możliwie najszybszy”, zaś na końcu zdania dopisać: „jak również ma prawo zażądać, by jego uwagi zostały odnotowane w protokole”.

4.6 Art. 5, tytuł i ust. 1: Nie dotyczy wersji polskiej wniosku dotyczącego dyrektywy [por. uwagę tłumacza do punktu 1.7.1 tiret szóste].

4.7 Art. 5 ust. 2: Zastąpić słowo „dzieckiem” przez „nieletnia”.

4.8 Art. 6: Zastąpić fragment „kontaktu z organami konsularnymi i dyplomatycznymi” sformułowaniem: „powiadomienia organów konsularnych i dyplomatycznych” [por. też uwagę tłumacza do punktu 1.7.1 tiret szóste].

4.9 Art. 8 lit. a): Dodać na końcu: „i nienarażania na szwank prawidłowego przebiegu dochodzenia”.

4.10 Art. 8 akapit drugi: Zastąpić „organ sądowy” przez „właściwy organ”.

4.11 Art. 11 ust. 2 tiret trzecie: Dodać „a także prawo adwokata do zażądania, by jego uwagi zostały dołączone do protokołu”.

Bruksela, 7 grudnia 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON